

НАДА

У доба промена, свет остаје на онима што стално уче, док научени увиђају да су сјајно опремљени за живот у свету који више не постоји.

ПОКАЈАЊЕ

Шта значи покајати се, зашто је то неопходно и како Бог помаже људима да се покају за своје грехе.

КАДА згрешимо, неопходно је да се покајемо. Према Библији, човек који се каје мења свој став према ономе што је радио, престаје с тим и решен је да то више не понови.

Сваки човек треба да зна шта је покајање. Зашто? Зато што сви свакодневно грешимо. Као потомци Адама и Еве, сви смо наследили грех и смрт (Римљ. 3:23; 5:12). Нико од нас није изузетак. Чак и они који су имали изузетну веру, као што је апостол Павле, борили су се против греха (Римљ. 7:21-24). Да ли то значи да због својих греха стално треба да се осећамо јадно и бедно? Не. Бог је милосрдан и он жели да будемо срећни. Погледајмо шта се дешавало с Јудејцима у Немијино време. (Прочитати Немију 8:9-11.) Бог није желео да тугују због грехова које су раније починили већ да му радосно служе. Он добро зна да покајање води до тога да човек поново буде срећан. Зато и жели да научимо шта значи покајање. Ако се покајемо за своје грехе, можемо бити сигурни да ће нам наш милосрдни Отац опростити.

У овом чланку ћемо размотрити три ствари у вези са покајањем. Као прво, видећемо шта је Бог рекао Израелцима о покајању. Као друго, сазнаћемо како је Бог помагао људима да се покају. И као треће, видећемо шта је Исус говорио својим ученицима о покајању.

ШТА ЈЕ БОГ РЕКАО ИЗРАЕЛЦИМА О ПОКАЈАЊУ

Када је од Израелаца створио народ, Бог је с њима склопио савез. Ако би се држали његових закона, он би их штитио и дао би им свој благослов. О тим законима им је рекао: „Ова заповест коју вам данас дајем није претешка за вас нити је ван вашег домаћаја“ (Пон. зак. 30:11, 16). Али ако би се окренули од њега, рецимо тако што би се клањали другим боговима, више их не би штитио и сигурно би трпели последице. Међутим, чак и у том случају, могли су поново да стекну Божју наклоност (Пон. зак. 30:1-3, 17-20). Могли су се вратити свом Богу и покорити му се. Другим речима, могли су да се покају. Тада би им се поново приближио и дао им свој благослов.

Божји изабрани народ је стално кришио његове заповести. Не само што су се клањали идолима већ су радили и друге одвратне ствари. Због тога су трпели последице. Али Бог је и даље покушавао да помогне

свом тврдоглавом народу. Увек изнова им је слао пророке како би их подстакao да се покају и да му се врате. (Прочитати 2. Краљевима 17:13, 14.)

Бог је преко пророка често упозоравао свој народ шта ће се десити ако се не промене.

На пример, преко пророка Јеремије им је рекао: „Врати се, одметнице, Израеле! [...] Нећу се гневити на тебе, јер сам ја веран [...] Нећу се довека гневити. Само признај кривицу, јер си се побунила против Господа“ (Јер. 3:12, 13).

Преко пророка Јоила их је позвао: „Вратите се мени свим својим срцем“ (Јоило 2:12, 13).

Преко Исаије је рекао: „Очистите се, престаните пред мојим очима чинити зла дела. Немојте више чинити зло“ (Ис. 1:16-19).

А преко пророка Језекиља их је питао: „Зар је мени драго да умре онај ко је зао? [...] Зар не желим да престане да греш и остане жив? Није ми нимало драго да било ко умре [...] Зато престаните да грешите и живећете!“ (Језек. 18:23, 32).

Бог жели да људи живе, и зато је срећан кад види да се кају за своје грехе. Дакле, Бог не помаже људима тек кад се покају. Хајде да видимо још неке примере.

Погледајмо чему је Бог поучио свој народ на основу примера из стварног живота. Ради се о Гомери, жени пророка Осије. Она је починила прељубу и оставила Осију због другог мушкарца. Да ли то значи да за њу више није било никакве наде? Јехова, који добро зна шта је у срцу сваког човека, рекао је Осији: „Иди и поново воли жену коју други воли и **која прељубу чини**, као што и Бог воли израелски народ, иако се они окрећу другим боговима“ (Ос. 3:1; Посл. 16:2).

Запазимо да је Осијина жена тада још увек чинила озбиљан грех. Па ипак, Бог је рекао Осији да јој опрости и врати је кући. Слично томе, Бог није дигао руке од свог својеглавог народа. Иако су чинили страшне грехе, он их је и даље волео и помагао им да се покају и промене. Да ли на основу овог примера можемо закључити да ће Бог, који испитује свачије срце, помоћи некоме ко чини озбиљан грех да се покаје? (Посл. 17:3).

КАКО БОГ ПОМАЖЕ ЉУДИМА ДА СЕ ПОКАЈУ

Каин је био Адамов и Евин првенац. Од родитеља је наследио склоност да ради оно што је лоше. Штавише, Библија каже да су му „дела била зла“ (1. Јов. 3:12).

Можда баш због тога Јехова „на Каина и на његов принос није погледао с наклоношћу“. Уместо да се промени, „Каин се због тога жестоко разгневио и постао је озлојеђен“. Шта је онда Бог урадио? Разговарао је с њим. (**Прочитати Постанак 4:3-7**)

Запази да је Бог био благ кад је покушао да резонује с Каином. Рекао је да ће га благословити ако буде добро поступио, али га је и упозорио да ће га грех савладати ако се и даље буде гневио. Нажалост, он га није послушао. Није дозволио Богу да му помогне да се покаје. Да ли је због такве Каинове реакције Бог одлучио да више никоме не помогне да се покаје? Далеко од тога!

Бог је био благ кад је покушао да резонује с Каином. Рекао је да ће га благословити ако буде добро поступио, али га је и упозорио да ће га грех савладати ако се и даље буде гневио.

Бог је много волео краља Давида. Чак је за њега рекао да је човек по његовом срцу (**Дела 13:22**). Али Давид је починио неке озбиљне грехе, као што су прељуба и убиство. Због тога је, према Мојсијевом закону, заслужио смрт (**Лев. 20:10; Бр. 35:31**).

Али тада се Бог умешао. Послао му је пророка Натана, иако код њега још није било ни назнака о томе да се каје за оно што је урадио. Прича коју му је Натан испричао погодила га је право у срце и подстакла га да се покаје (**2. Сам. 12:1-14**). Написао је један дирљив псалм који открива колико му је било жао због онога што је урадио (**Пс. 51**, увод). Тај псалм је пружио утеху многима који су чинили грехе и подстакао их да се покају. Зар нам није драго што је Бог помогао Давиду да се покаје?

Бог мрзи сваку врсту греха (**Пс. 5:4, 5**). Али пошто нас воли, жели да нам помогне када погрешимо. Бог жели да чак и онима који су починили најтеже грехе помогне да се покају и да му се приближе. То је стварно утешно знати. Размишљање о Божјем стрпљењу и опраштању подстиче нас да му будемо верни и да се брзо покајемо када згрешимо. Хајде сада да видимо шта је Исус рекао својим ученицима о покајању.

ШТА ЈЕ ИСУС РЕКАО СВОЈИМ УЧЕНИЦИМА О ПОКАЈАЊУ

У првом веку је дошло време да се појави Месија. Као што смо споменули у претходном чланку, Бог је и преко Јована Крститеља и преко Исуса Христа поучио људе колико је важно да се покају (**Мат. 3:1, 2; 4:17**).

Током своје службе на земљи, Исус је говорио о томе колико је Бог спреман да нам опрости. Испричавши причу о изгубљеном сину, Исус је на упечатљив начин показао какав је Отац. Наиме, један младић је одлучио да оде од куће и живи раскалашно, али на крају се уразумио и вратио кући. Како је реаговао његов отац? Исус је рекао: „Док је [син] још био далеко, отац га је угледао и сажалио се на њега, па је потрчао, загрлио га и изљубио.“ Тај син је хтео да замоли оца да му допусти да му буде слуга. Али отац га је назвао својим сином, примио га назад и за њега рекао: „Био је изгубљен и нађен је“ (**Лука 15:11-32**). Исус је овом причом на упечатљив начин дочарао колико је милосрдан наш Отац.

Апостол Петар је од Исуса научио много тога о покајању и опраштању. Често је прави грешке, али му је Исус великодушно опраштао. На пример, након што се три пута одрекао свог Господа, сигурно га је раздирао осећај кривице (**Мат. 26:34, 35, 69-75**). Али Исус му се након свог ускрсења појавио и то по свему судећи насамом (**Лука 24:33, 34; 1. Кор. 15:3-5**). Он је знао да се Петар покајао и желео је да га увери да му је опростио (**Мар. 16:7**).

Будући да је имао такво искуство, Петар је могао да поучи друге о томе шта значи покајати се и добити опрштај. Неко време након празника Педесетнице, одржао је говор пред мноштвом Јудејаца који нису веровали у Исуса и отворено им је рекао да су они убили Месију. У исто време их је подстакао да нешто предузму, рекавши: „Покајте се дакле и вратите се Богу да би вам греси били избрисани, да би вам од Јехове дошла окрепа“ (**Дела 3:14, 15, 17, 19**). Петар је заправо рекао да покајање подстиче грешника да промени начин размишљања и поступања и да почне да ради оно што се допада Богу. Још је рекао да ће им Бог избрисати грехе, као да их никад није ни било. А деценијама касније, својим сувереницима је написао: „Господ [...] је стрпљив с вама јер не жели да ико погине, него да се сви покају“ (**2. Петр. 3:9**). То знање је веома утешно за све нас кад починимо неке грехе – чак и оне веома озбиљне!

Савле из Тарса је био познат по томе што је чинио многе лоше ствари. Био је острашћени прогонитељ Христових следбеника. Вероватно је већина хришћана сматрала да је непоправљив и да нема шансе да се покаје. Али Исусов начин размишљања је био далеко изнад људског.

Исус је рекао да је он „изабрао тог човека“ (**Дела 9:15**). Чак је помоћу једног чуда помогао Савлу да се покаје (**Дела 7:58-8:3; 9:1-9, 17-20**). Кад је постао хришћанин, Савле, касније познат као апостол Павле, често је говорио колико је захвалан Господу Исусу за доброту и милосрђе које су му указани. (**Прочитати 1. Тимотеју 1:12-15**.)

Подстакнут захвалношћу, својој браћи и сестрама је пренео једну важну истину, наиме: „Бог у својој доброты жели да те доведе до покајања“ (**Римљ. 2:4**).

+++

Покајање као акт и као процес

Покајање је и акт и процес. Најбоље је приказано и као акт и као процес у Христовој алегорији о блудном сину (**Лк 15:11-32**). Алегорија је наративна структура у којој се описује догађај који се не ограничава на време, место нити на лица или лице које се у њој јавља. Ради тога је и метафорична и универзална: блудни син из алегорије Исуса Христа може бити, „сваки човек“.

Претпостављам да смо сви упознати са садржином алегорије о Блудном сину. Због тога је нећу навести у целини, али морам да наведем неколико стихова да

бих илустровао примедбе које имам намеру да учиним.

- а) Од два брата, млађи је тражио од оца да му да део имања који му припада (15:12);
- б) Покупи млађи син све своје и отиде у даљну земљу (15:13);
- в) Просу имање своје живећи беспутно (15:13);
- г) „А кад потроши све, постаде велика глад у овој земљи. И он се нађе у невољи; (15:14);
- д) Постаде слуга једног грађанина те земље (15:15);
- ђ) „И он га посла у поље да чува свиње;“ (15:15);
- е) „И жељаше напунити трбух свој рошчићима које свиње јеђаху, и нико му их не даваше;“ (15:16);
- ж) „А када дође к себи;“ (15:17) увидео је да и слуге његовог оца боље живе него он;
- з) Одлучио је да се врати своме оцу (15:18), да призна да је погрешно (15:18) и да га моли за опроштај (15:19);
- и) Учинио је све што је рекао да ће учинити: вратио се своме оцу признао да је погрешно и молио га за опроштај (15:20-21);
- ј) Отац га је примио са радошћу (15:22-24).

Символични, метафорични ниво ове алегорије је заправо наша људска стварност. Не само сваки појединац већ и сваки народ може бити „блудни син“. Отац блудног сина у алегорији је наш Небески Отац кога понекад напуштамо и одлазимо у „далеку земљу“. Ту „далеку земљу“ је врло добро препознао и овако описао Хорх Бароис:

Далека земља у коју је блудни син одлутао је слика света у коме су људске делатности, па чак и њихове дужности, у супротности једна са другом и нису усмерене ка једном циљу, свет небулозних трагања, илузорних настојања, жудње за храном која не чини ситим и пићем које не утољава жеђ, свет у коме све у свему ништа нема смисла, који је преплављен неистинама, преваром и грехом; савршено супротан свету који је Бог створио а Син и Дух потенцијално обновили.

Није тешко увидети да је „далека земља“ како ју је описао Бароис, заправо наш свет.

Ако и када народи и појединци напусте Небеског Оца, и они се нађу у „далекој земљи“, духовној пустињи где трпе духовну глад и жеђ. У недостатку духовне хране, хране се свакојаким отпадом, чији је један пример порнографија.

Први корак покајања је „долазак себи“, увиђање своје погрешке и недела. Међутим, бојим се, у нашој

средини, као и у другим савременим друштвима, веома је тешко „доћи себи“, јер гранична линија између добра и зла, правде и кривде, или је потпуно избрисана или је веома замрачена. Када се мисли и делује према принципу „циљ оправдава средство“, зло се често сматра добрим, а погрешно се сматра исправним. Као илустрација те перверзности је бомбардовање градова и села, разарање болница, школа, мостова и кућа, убијање недужних грађана ради „хуманитарних разлога“.

Многи се понашају према првом делу реченице коју је написао апостол Павле: „Све ми је слободно“ (1 Кор 6:12) али заборављају други део те реченице у којој стоји: „...али није све на корист.“ (6:12). Не схватају да је неодговорна слобода у ствари ропство. На то је указао апостол Павле у том истом стиху: „...све ми је слободно али нећу да што овлада мноме.“ (6:12) Није онда чудо што су оговарање, лагање, обмањивање, крађа, вршење прељубе и других неморалних дела толико раширени у нашем друштву од врха до дна.

Други корак у покајању је доношење одлуке да се вратимо Оцу. И пророци и апостоли су употребљавали реч вратити се, да означи покајање. Пророк Јеремија је пророковао:

Ако ћеш се вратити, Израиљу, вели Господ, к мени се врати, и ако уклониш гадости своје испред мене, нећеш се скитати, и клећеш се истинито, вјерно и право: тако да је жив Господ. И народи ће се благосиљати њим, и њим ће се хвалити. (Јер 4:1-2) Исти пророк призива: „... вратите се дакле сваки са својега пута злога, и поправите путове своје и дјела своја.“ (Јер 18:11)

Пророци су такође називали покајање одвратити се, и исправљати путеве своје. Пророк Језекиљ, објављујући Господњи захтев Израиљцима, говорио им је: „... одвратите се и одступите од гаднијех богова својих, одвратите лице своје од свијех гадости својих.“ (Јез 14:6)

Пророк Исаија за покајање користи реч оставити пут свој. „Нека безбожник остави свој пут и неправедник мисли своје; и нека се врати ка Господу, и смиловаћу се на њ, и к Богу нашем, јер прашта много.“ (Ис 55:7)

Трећи корак у процесу покајања је извршавање намере враћања Оцу, признавање грешака и недела, и молба за опроштај. За православне хришћане овај се корак остварује кроз Свету тајну исповести.

Нажалост, протестанти су укинули ову Свету тајну и

лишили своје вернике ове могућности. Зато није чудо да је Света тајна исповести замењена саветовањем психијатара, групним терапијама и сличним сурогатима. Можда је то од неке користи за оне који осећају потребу да растерете своју савест, али то ниуком случају није повратак Оцу.

Чак и хришћани сумњају у потребу исповести и избегавају је. Неки од њих оправдавају своје одбацивање исповести говорећи да Господ зна њихове грехове и погрешке чак и ако их они не исповеде и пре него што их исповеде. То је тачно. Међутим, припремајући се за исповест, И док се исповедамо, ми понекад сазанајемо веома много о самима себи, а то је веома важно ако желимо да исправимо путеве своје. У Другој књизи дневника забележена је Господња порука народу:

Ако затворим небо да не буде дажда, или ако заповедим скакавацима да попасу земљу, или ако пустим помор на народ свој, И понизи се народ мој, на који је призвано име моје, и помоли се, и потражи лице моје и поврати се од злијех путова својих, и ја ћу тада услишати с неба и опростићу им гријех њихов, и исцјелићу земљу њихову. (2 Дн 7:13-14)

Наша молитва је разговор са Оцем Небеским. Није важно да ли изговарамо традиционалне молитве које су саставили Свети оци или своје личне. Молитве које су саставили Свети оци су као железничке шине које нас воде у правцу Оца Небеског. Они су били способнији од нас да формулишу разговоре са Богом, а молитве које су они саставили обично изражавају оно што бисмо и ми желели да изразимо.

Пророк Јоил помиње још два пратиоца покајања: „Зато, још говори Господ: обратите се к мени свијем срцем својим и постећи и плачући и тужећи. И раздерите срца своја а не хаљине своје, и обратите се ка Господу Богу својему, јер је милостив и сажалив, спор на гњев и обилан милосрђем и каје се ода зла. (Јл 2:12-13)

Речи плачући и тужећи које пророк употребљава, синоними су за кајати се и жалити. Онај ко се не каје и не осећа жалост због својих недела неће налазити никакву потребу да се каје.

Да би се схватио однос између поста и покајања, треба имати на уму да је пост упражњавање самоконтроле и самодисциплине не само што се тиче ограничења у исхрани већ и у односу на мисли, речи и дела. Пост који се сведе само на ограничења која се односе на исхрану је само „привремени вегетаријанизам“. Он

може бити користан за наше тело и здравље, али то није „повратак Оцу“.

Истински пост није само уздржавање од мрсне хране, већ и уздржавање од чињења зла и повећани напор у чињењу онога што је право и добро. Само такав пост јесте заиста саставни део покајања.

Не могу да одолим а да не наведем подужи текст из проповеди пророка Исаије забележен у педесет и осмој глави. Тамо је дата веома јасна дефиниција истинског поста. Своју поруку је пророк упутио његовим савременицима који су питали Бога: „За што да постимо, веле, а ти не погледа, мучисмо душе своје, а ти не хтје знати?“ (Ис 58:3), али Божији одговор, који пророк преноси, јесте истовремено и одговор нашим савременицима који мисле и говоре да је пост непотребан. Ово је одговор, који пророк пружа као одговор Господњи:

Гле, кад постите чините своју вољу и изгоните све што вам је ко дужан. Ето постите да се препирете исвађате и да бијете и да бијте песницом безбожно. Немојте постити тако као данас, да би се чуо горе глас ваш. Таки ли је пост који изабрах да човјек мучи душу своју један дан; да савија главу своју као сита и да стере пода се костријет и пепео? То ли ћеш звати пост и дан угодан Господу? А није ли ово пост што изабрах: да развежеш свеже безбжности, да раздријешиш ремење од бремена, да отпустиш потлачене, и да изломите сваки јарам? Није ли да преламаш хљеб свој гладноме, и сиромаше прогнане да уведеш у кућу; кад видиш гола да га одјенеш, и да се не кријеш од својега рода? Тада ће синутти видјело твоје као зора, и здравље ће твоје брзо процвати, и пред тобом ће ићи правда твоја, слава Господња биће ти задња стража. Тада ћеш призвати, и Господ ће те чути; викаћеш, и рећи ће: ево ме. Ако избациш између себе јарам и престанеш пружати прст и говорити зло; И ако отвориш душу своју гладноме, и наситиш душу невољну; тада ће засјати у мраку видјело твоје и тама ће твоја бити као подне. (Ис 58:3-10)

Да закључим: покајање је неопходна потреба. Покајање не само што ће нам помоћи да ми будемо бољи, него ће и свет у коме живимо бити бољи такође. Јер, како је Хорх Бароис нагласио: „Нема лека за зла нашега времена ако се не вратимо Богу, јер свет у коме живимо није нормалан свет, него пустиња.“